

1 9 1 9

o

TERUGKEER UIT ENGELAND

EE

R i c h a r d *V E R B A N C K*

+++++

1919 - TERUGKEER UIT ENGELAND

=====

In mijn kroniekje over de " OUDE VISMIJN " heb ik reeds terloops vermeld in welke omstandigheden mijn ouders uitgeweken zijn naar Engeland toen in 1914 de eerste bom viel in de nabijheid van hun woning . Er was toen al geen brood meer te krijgen en mijn moeder bevond zich in gezegende toestand . Mijn vader verdiende zijn kost in het visserijbedrijf , en gezien alle vissers met hun boten uitweken naar Frankrijk en Engeland bleef er voor hem geen twijfel meer over .

Niemand dacht er evenwel aan dat de oorlog zeer lang kon duren en ieder was ervan overtuigd dat het slechts een kwestie van maanden zou kunnen worden . Ook mij ouders dachten dat ze tegen de volgende zomer weer thuis zouden zijn . Noodgedwongen moesten ze achter hun café- en huismeubelen achterlaten alsmede hun voorraad drank , sigaren en zo meer .

Er woonden meerdere gezinnen in het huis . Toen die bewuste eerste bom viel aan de overkant van de straat en de ruiten in het ronde aan scherven vlogen onstond er natuurlijk paniek . Iedereen donderde de trappen af naar de kelder . Alida Eerebout , op het tweede verdiep , snakte inderhaast haar geldbeugel uit de tafellade maar eens in de kelder stelde ze vast dat ze haar jongste kind in de wieg had achtergelaten ! Ze durfde haar dochtertje niet meer halen zodat mijn vader naar de tweede verdieping moest klimmen om dat karweitje op te knappen .

Reeds in de kelder bleek het duidelijk wie wilde vluchten en wie niet . Alida en haar vent wilden in geen geval blijven maar haar vader verdomde het zijn zolderkamertje te verlaten . Mijn ouders wilden weg , een ander gezin eveneens , zodat tenslotte slechts één familie en één oude man in het huis zouden achterblijven . Deze laatsten zouden wel een tijdje passen op de bezittingen van de uitgewekenen . Zo werd overeengekomen ...

De oorlog duurde echter vier jaar en in oktober 1918 kwam de bevrijding van Oostende . Mijn ouders waren niet in de gelegenheid om dadelijk terug te keren maar zonder dralen schreef mijn vader enkele brieven naar een paar kennissen om te vernemen hoe de toestand aldaar was . Hij richtte zich in de eerste plaats natuurlijk tot de mensen die op het huis zouden passen . Hoopte hij dan om alles terug te vinden ? Natuurlijk niet ! Maar een mens weet toch gaarne waar hij staat vooraleer de terugtocht aan te vatten .



Refugees Scrambling to Reach the Last Boat from Ostend.

This photo was taken from the last refugees' boat to leave Ostend. The local fishermen with their small boats rendered excellent service by conveying the people from the pier to the steamer.

Hij kreeg nieuws over de visverkoop die opnieuw van start ging , en de berichten over zijn achtergelaten bezittingen liepen binnen .

Ik zal hier gedeelten uit deze brieven afschrijven in hun oorspronkelijke vorm en slechts bindingen aanbrengen waar zulks noodzakelijk mocht blijken .

°
° °

Uittreksels uit twee gelijkkluidende brieven , geschreven door de persoon die voor alles ging zorgen :

28 oktober en 15 november 1918

Frans , het is spijt dat ik U geene beeteren tijdingen kan schrijven vooreerst moet ik u zeggen dat het huis gansch onbewoonbaar is . Het is reeds een jaar dat ik er niet meer woon . Tweedens wat aangaat Uwe meubelen het een is kapot geschoten met het huis , het handere is door de Duitschers gepluimd . Tog mag ik u zeggen dat ik nog wat voor U gezorgd heb ik heb bij het verhuizen Uwe kleerkas , Uw bed en linenkas alsook den grootsten tafel uit de café medegenomen ten einde die tog nog voor U indien het mogelijk was te sparen en dat is gelukt .

Nu moet ik weer verhuizen en sleep het met mij maar mede . Van de café is niet veel meer de pompen met darmen de gazlicht en de toilcirée , een getal stoelen alles is medegenomen door de Duitsche , in de keuken staat nog eene kas , boven ik weet niet wat nog , het is tog niet veel . Drie weken was dt gespuis in onze stad als ze bij ons zijn binnengekomen . Café keuken kelder alles opengebrooken en alles medegenomen wat hun dienen kon , niet genoeg met drank en Cigaren moesten ze nog met gansche bennen glaswerk en posturen medenemen om naar hun land te steuren . Het eerste wat men hoorde als ze wat schoons zagen Och dat is voor mijne vrouw - moeder of lief in Duitschland . Dus u kan wel denken wat wij afgezien hebben . Wol , koper , wapens linen , alles moeten indragen en wat wij niet moesten indragen dat kwamen ze ons ontstelen . Gelukige die geen in huis gehadt hebben . In 1916 November heb ik er in huis gehadt en wat tot de deuren boven afbreken voor brandhout , de stuken waar de biervaten op liggen werden uit de kelder gehaald en tot brandhout gekapt .

Nu Frans U heeft nog geld daarvoor te trekken op het stadhuis . Hadt ik het maar gewetten ze zouden mij in Oostende niet gehouden hebben maar helaas het is te laat en gelukkig zou ik liever duizend maal in Uw plaats geweest zijn malgré al de tegnslagen in Uw huis . Ten einde u een gedacht te geven voor den oorlog woog ik 102 kilos nu op dit oogenblik weeg ik nog 68 kilos dus uitgehongerd tot op de beenen en zoo met mij zoo met een hander .

.....

Wegens het huis dat ziet er deerlijk uit en is totaal onbe-
 woonbaar . Als het regent dan loopt het water door het dak tot in
 de kelders . Reeds een jaar woon ik er niet meer in maar ik ben er
 gebleven in de kelders om hout te kappen waarmede wij getracht
 hebben gedurende de 4 lange pijnlijke jaaren een stuk brood te ver-
 dienen want verschrikkelijk is het hier geweest , geen heetten geen
 veur niets en den Onderstand wat gegeven werdt was 25 fr op 14
 dagen voor 4 groote menschen terwijl het brood als men het geluk
 hadt er een te vinden betaald werd tegen 3,75 fr voor 800 gram .
 De koolen als men een zak kon koopen 10 fr de 40 kilo dus wat kon
 men met 25 fr en indien de opheeters van het Comiteit wisten dat
 U er wat bijverdiende geen onderstandt meer !

.....
 Vriendt Frans het is tergend vrankroepend wat de duitsche
 schurken uitgestoken hebben toen u zoowat 2 1/2 of 3 maand wegwaart
 op een donderdagnamidag ik was uitgegaan de moffen zijn in huis
 gekomen en aan Leonie vraagende waar is de meester der café heeft
 zij ongelukkig benauwd zijnde gezegdt in Engeland . Dan de sleutels
 vraagende en voor antwoord krijgende dat zij geen sleutels hadt
 hebben ze gezegd dan hebben wij er en met hamer en beitel braaken
 ze alles oopen , café keuken en kelder namen alle dranken Cigaren
 glazen en alles wat hun aanstond mede . Als ik mijn Clacht ging
 doen aan den Heer Glabeeke (brouwer-huisbaas) zegde hij mij ik
 kan er niets aan doen . Dan heb ik hem verzocht het bier uit te
 haallen maar daarvoor was hij rap .

o
 o o

Mijn ouders moesten zich dus geen illusies maken na kennis-
 genomen te hebben van de eerste brief . Op fatsoenlijke wijze was
 alles uitgelegd en ze hadden geen reden om te twifelen aan het
 feit dat de briefschrijver zijn uiterste best gedaan had om hun
 belangen te behartigen in moeilijke omstandigheden .

Een ander geluid hoorden ze reeds de volgende dag . Ze ont-
 vingen een brief van de hand van een goede vriend , en hierin
 stond een geheel andere versie te lezen :

.... Nu eens gesproken over u huis daar is niets meer in . Alles
 is weg en daar woont nog altijd den zelfden deugniet in van beneden
 en daar is niemand anders in gewoont dan hij en die weet wel waar
 hij alles gedaan heeft . Nu ge zult wel hooren van de geburen uit
 de straat van Lannoye en ook naar ik dikwijls vernomen heeft zou
 die van nevens de deur wel drank en cigaren aan hem gekocht hebben.
 Gij zult dat wel weten van dat dochterken van dat vijf waar hij
 mede leeft . Zij heeft dat nog verteld aan ons Marie en voor mij
 ware dat best als gij koopt dat aan te geven bij den kommissaris
 en dat jong te doen komen maar ik zie daar niets meer staan van
 meubels . Zelfs gebruikt hij de café voor hout te zagen en te

kappen en dan te verkoopen om te branden . Anders kan ik u niet zeggen of dat hij een eerste robber is op zijn engelsch . Duitsche hebben daar nooit in geweest zoo zij moeten de naam niet geven aan de dikkoppen of boch gelijk gij ze noemt . Marie zal u dat wel al zeggen wat meisje gezeid heeft .

Nu schrijft Marie het post-scriptum van de brief en ze begint alzo :

Het spijt mij grootelijks niet geweten te hebben dat dien drank en cigaren en wat er ook nog was niet uitgehaald te hebben. Ik had daar kunnen veel geld van maken en nu alles verloren gegaan is .

Ja , Marie , er kon maar iemand de boel uithalen en verkopen. In oorlogstijd is het ieder voor zichzelf . Niet waar , Marie ?

Maar dat het bij die andere geen al te zuivere koffie was , dat stond al vast . Dit werd bevestigd door een sappige brief die gestuurd werd door een medehuuder die eveneens gevluht was en reeds naar Oostende teruggekeerd was .

Oostende 15 jannewarie

Beste Vrienden Frans en Leonie en kinders met veel plezier hebt ik u Brief ontvangen en dat ik zien dat julder in London ben ik wist ook wel dat giender in Engeland was maar ik wist ook niet waar. Frans en Leonie ik hebt in het begin van den orlooge ook in Engeland geweest maar ik ben terug gekeert naar Calais voor mijn schip die daar geheel bestolen lag van wij hebben ook wat gepasseert in dien orlooge .

Frans en Leonie gij vraag ook in uwe brief als ik goedt in Oostende ben aan gekomen wel Frans en Leonie ik ben goedt aan gekomen maar als ik op mij kaamers ging ik meende dat ik sobiet dood vielt als ik mijne meubels zag . Maar Frans en Leonie mij meubels waren eerst al weg er stont van mij niets meer maar mij man was den eersten naar Oostende geweest en als hij naar mij kamers ging gaan zien er stont niets anders op of een bedde van Gaston uit de kelder en hij was daar ook just op mij kamers Gaston , en mij man vroeg aan Gaston wat hij op onze kamers deed en hij zegde dat hij gevogten hadt met zij vader en dat hij op mijn kamers was en mij man vroeg waar dat al mijn meubels dan waren en hij zegde gaat naar het wit huis op den Bassin gij gaat daar al wel u meubels vinden van mij vader hebt het al meede gevuus (verhuisd) naar daar .

Zo mij man is met den staande voet naar toe gegaan en hij verschoot dat hij mij man zag en mij man zegde ik komen hier agter mij meubels en er stond al allen op geschikt 3 kamers vol op den Bassin in het wit huis en alzo hebt mij man nog het eene en het ander uit gehaalt maar tog nog zooveel weg en als ik daar weeder gekomen zij ik zien sietoe naar ze kot gegaan naar de Bassin en hebt nog het eene en het ander gevonden in ze kot en ik ben sander daags nog ne keer naar ze kot geweest en hij zegde zijt gij hier nu weer geloof dat gij ons geheel gaat pluinteren en ik zag nog mij iekel stoofe (nikkelen) en mij koole bak staan en al mij bedde goedt liggen en hij heeft mij gepakt en van al de trappen gesmeeten en nog zulke slaage gehad zij zaten met 4 op mijne hekke en zij bandiet van zij zoon (Gaston) was weer al vriende met zij deugeniet van ze vader . Hij heeft mij wille kappen met een bielle en die stienkaart van dat wuf en haar dogter hebt geheel mij aanzigt hoopen gehaalt .

Frans en Leonie ik ben wat kwijt van dien deugeniet mij kinders hebben geen beddetje meer voor op te slaapen ik zat zonder stoofe vevroozen van de koude .

Frans en Leonie de menschen zeggen dat er nooit geen Duitsche in ons huis gezeeten hebt of het is 5 Duitsche dat hij op een massarde voor oogeverblindig voor gestooken hebt den Duitsche den naame te geven . Ze hebben maar 5 daagen in ons huis geweest op een massarde kaamertje en al het geene die aan onze meubels zij en van onze meubels weg zij het is al van die deugeniet hij bezit nu dui-zende fra van alle man te besteelen en te pluinteren .

Frans als gij naar Oostende komt gaat maar naar de menschen die onze straat wonen zij gaan het beeter vertellen . Frans en Leonie van Alida is er geen komme weg van haar manaage . Haar vader zeg als wij 2 daagen vertrokken waren van Oostende onze kaamers en u cafee was al allen oopen gedaan met paspartoes en hij was al over al propetaarens en huisbaas van Alida zij vader heef het teegen mij gezeidt . Frans en Leonie ik kan op mij kaamers niet meer woenen geheel het huis is aan den hals gebragt van over al hout te kappen van hem .

Het huis is niet meer bewoonlijk veele konpelmenten van ons allen en schrijf seffens een antwoordetje weeder .

Mijn ouders wisten nu hoe het stond inzake bewoning en huisraad , maar hoe stonden de zaken in de vismijn ?

Gedurende de oorlog was er wat visvangst geweest . Hierover kan men uitvoerig lezen in " Oostende onder de Duitsche Bezetting" van Elleboudt en Lefevre . Er was enkel spraak van kleine bootjes want alle redelijke sloepen en visbakken waren uitgeweken , samen met de reders . Nu ouden deze vlug terugkeren zodat ook de visgroothandel opnieuw kon opbloeien .

Over de eerste opflakkeringen van het visserijbedrijf kreeg mijn vader volgende berichten :

8 februari 1919 , onder briefhoofd van de Rederij " Pêcheries à Vapeur " , bij wie mijn vader vóór de vijandelijkheden tewerk was gesteld :

Uw brief heb ik ontvangen , doch spijtig genoeg ik ben nog altijd ziek . Ik heb geweldig van eenen lumbago geleden , die mij sedert den 22 Januari in mijn bed gebonden houdt .

.....
Mijnheer Bauwens heeft mij zijne lotgevallen bij uwen generaal verteld , en hij was alles behalve ingenomen over den uitslag . (meer hierover aan het eind van dit artikel) Dat deed er ook om - 82 binnen , ik ziek , en gij niet mogen afkomen , daarbij nog het eerste stoomschip en moeten afbreken in de vischmijn met den ouden rim-ram van binst den oorlog , ten einde eene goede basis te hebben voor de toekomst . Voeg daarbij die vreemde koopers - meestal oorlogsgoedje - die men om zoo te zeggen niet kent en wel een " farce " zouden durven spelen als het op betalen aankomt .

Dit alles miek de zaak niet rooskleurig . Nu 't is nog beter gegaan als we wel dachten en 't schip heeft 23.500 fr. gemaakt . Mr. Bauwens was zeer tevreden over den uitslag . Alex Degraeve heeft de vangst afgeslegd , Alfons Billiaert was " overlooker " aan boord binst dat men lostte , en had de commando over de " oorlogsvischlossers " terwijl Emiel Robin de rol van Jan Quarin vervulde en de visch uitlegde in de vismijn . Ten anderen ik was reeds t'akkoord gekomen met de vertegenwoordigers der andere reederijen om malkander te helpen in alles wat de vischafslag betreft .

De comble was dat wanneer 82 uitverkocht was , al met eens 35 binnenkwam met meubels voor Golder (andere rederij) en om mannen voor Milford in vervang voor deze die niet weer wilden varen .

Bertje Bricx was naar Engeland vertrokken zonder dat Golder van iets wist en Henri Lauwereins (visafslager) was heir nog niet . Ik kreeg een dépêche van Golder mij vragende indien ik voor alles wilde zorgen , zodat Mijnheer Bauwens zich de zaak aangetrokken heeft .

(getekend) Gustaaf Vandenberghe .

9 februari 1919 - Brief van Emile Robyn - visschaveelder .

.....

Er zijn hier al vele mensen van de mijne die weder gekomen zijn van Engeland . Joseph Durand en zijne vrouw , zijne moeder Fia Willems , Nette Dumon en nog veel anderen . Nu begint men al erlaven .

13 maart 1919 - Brief van dezelfde .

.....

François , er zijn nu al 3 booten binnen geweest - 97-87-140
De visch is veel afgeslegen .

Blondé	140	heeft	46	duzend	franken	gemaakt
Pincket	87	..	23	duzend	..	..
Beurens	97	..	22	duzend	..	..
Aspeslagh	36	..	32	duzend	..	..

En zo herbegon het leven in de vismijn

°
° °

Wie uit het voorgaande zou opmaken dat mijn vader klaar stond om dadelijk zijn werk als visafslager terug aan te vangen heeft het mis voor . Hij was namelijk nog soldaat en wel bij de Dienst voor vaststelling van Invaliditeit en soldaten en ex-soldaten (Commissie voor tegenonderzoek) .

Als tijdsbeeld wil ik U hier de finale geven , Na de wapenstilstand was de dienst verhuisd naar Gent . Het krioelde er van officieren en onderofficieren , maar wie deed het werk ? Soldaat Verbanck ! Zijn oversten waren zodanig gegeneerd over het feit dat de enige die enigszins de dienst kende een simpele plot was zonder één snottekalleke op de mouw dat ze hem toelieten een onder-officiersuniform te dragen met kepi en al . Zonder kentekens , uiter aard , maar zo was de schijn gered .

Nu was het zo dat bevoegd personeel bij de visafslag nog ontbrak en de enige afslager van de firma Bauwens ziek viel . Het was putwinter en het had ferm gesneeuwd . In paniek reisde de heer Bauwens naar Gent om voor mijn vader een kort verlof te bekomen . Hij kwam terecht bij de grote baas , generaal Bosquet .

Nu moet ik zeggen dat de heer Bauwens een krachtige persoonlijkheid was , een self-made man die voor niemand moest achteruit gaan . Maar zoals het dikwijls het geval is bij mensen die zichzelf vooruit gebracht hebben op de sociale ladder had hij een heilig respect voor mensen met een titel en zeker voor een generaal . En wat moest hij vernemen uit de mond van generaal Bosquet ? " Verlof voor Verbanck ? Geen spraak van ! Si Verbanck s'en va , je dois fermer boutique ! " Als Verbanck wegging mocht hij zijn winkel sluiten !

Mijnheer Bauwens heeft toen grote ogen opgezet . Hij die meende dat de generaal de staak rechthield en nu het tegenovergestelde mocht vernemen . Zijn tocht was vergeefs geweest maar hij heeft het toch klaar gekregen om , langs een andere weg , vader definitief vrij te krijgen , zij het dan enkele maanden later .

Alles was nu weer rond en het werk in de vismijn kon aangepakt worden .

R i c h a r d V E R B A N C K

S
 \$\$\$
 \$\$\$\$\$
 \$\$\$
 S